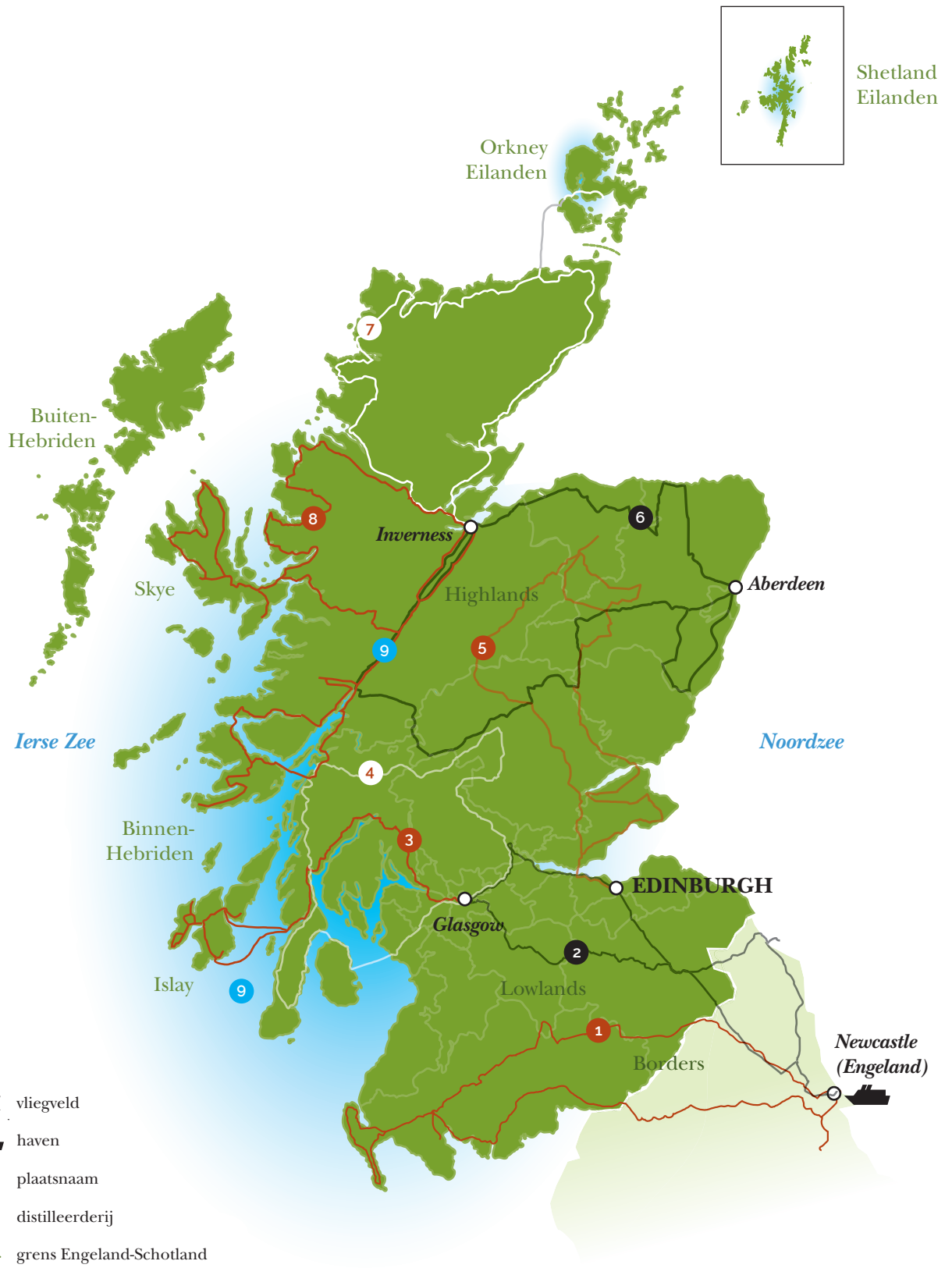

DE MOOISTE
WHISKYROUTES
door Schotland

Hans Offringa & Becky Offringa

1	HADRIAN'S WALL, GALLOWAY & DUMFRIES, THE SOUTH BORDERS	12
2	EDINBURGH & GLASGOW THE NORTH BORDERS	30
3	ISLAY & JURA	52
4	HET ZUIDWESTEN & DE TROSSACHS	74
5	GRAMPIANS, SPEYSIDE, FIFE	100
6	ABERDEEN, HET OOSTEN, CULLODEN, LOCH NESS, GLENCOE, PERTSHIRE, CAIRNGORMS	130
7	HET NOORDOOSTEN, ORKNEY, HET NOORDWESTEN	158
8	HET WESTEN, SKYE & MULL	182
9	ZEILEN IN SCHOTLAND	204

INLEIDING

In 1974 proefde ik op achttienjarige leeftijd voor het eerst whisky. Dertig jaar later zou ik dat moment als volgt vastleggen op de beginpagina's van mijn eerste Nederlandstalige whiskyboek *De Weg naar Craigellachie*, een autobiografisch reisverhaal met een hoog whiskygehalte:

'Met een lichte aarzeling zette ik het glas aan mijn lippen, niet gewend aan sterke drank. De smaak explodeerde in mijn mond, mijn slokdarm stond in vuur en vlam en mijn maag werd vreemd, maar aangenaam verwarmd. Dit was Lekker met een Hoofdletter. Ik nam nog een slokje en stak mijn duim op. Mijn ontdekkingsreis door het oneindige whiskylandschap was begonnen.'

Dat kleine moment heeft een enorme impact op mijn leven gehad, alhoewel ik daar toen nog geen flauw benul van had. Wel was ik meteen gefascineerd en begon me in deze boeiende en complexe drank te verdiepen. In 1990 ging ik voor het eerst naar Schotland. Daar ontdekte ik het landschap, de mensen, de geschiedenis, de cultuur en de makers. Die reis maakte een dermate diepe indruk op me dat ik naar Schotland wilde terugkeren. En dat heb ik gedaan. Zonder overdrijven, wel meer dan honderd keer. Gaandeweg kon ik mijn professie als schrijver blenden met mijn passie voor whisky. Dat heeft anno nu geresulteerd in een stevige stapel boeken, talloze artikelen en foto's die wereldwijd hun weg in diverse publicaties hebben gevonden. Iets waarvoor ik zeer dankbaar ben.

Niet lang nadat *De Weg* in 2004 was verschenen, leerde ik Becky kennen in Charleston, South Carolina. Ze hield van whisky, van avontuur, en van mij. Zodoende emigreerde ze naar Nederland en vormden we in 2005 The Whisky Couple. Sindsdien reizen we gezamenlijk en haar bijdragen aan mijn boeken en artikelen zijn in de loop der jaren steeds omvangrijker geworden. Zowel redactioneel, qua fotografie als bij de vormgeving, en, niet te vergeten, door haar uitzonderlijke smaakvermogen wat haar een zetel als jurylid in diverse internationale whiskycompetities heeft opgeleverd.

Achter in *De Weg* beschreef ik drie routes van uitzonderlijke reizen die ik tussen 1990 en 1997 heb mogen maken. Veel whisky liefhebbers hebben die trips naderhand ook zelf gemaakt en hun eigen avonturen beleefd. Steeds vaker kreeg ik het verzoek om 'nog eens zo'n boek' te maken, met nog meer reisverhalen, of om tips te geven via e-mail. Dat laatste werd op een gegeven moment bijna een dagtaak. Daarom besloten we een nieuw boek over Schotland en whisky te maken, maar dan wel met een iets andere insteek. Daartoe verdeelden we Schotland in acht regio's om evenzovele routes te beschrijven en in beeld te brengen. Ze zijn niet statisch, je kunt ook zelf een route uitstippelen of delen van de verschillende routes combineren. Het boek vormt met name een leidraad. Als toetje staan er ook twee zeilreizen in. De getoonde kaarten zijn indicatief. We gaan ervan uit dat je zelf een navigatiesysteem in de auto hebt of wellicht een ouderwetse traditionele wegenkaart.

En dat boek heb je nu in handen. Het is diagonaal en van voor naar achteren door ons tweeën beleefd, geleefd en samengesteld.

De beschreven reizen hebben we in de afgelopen decennia stuk voor stuk zelf gemaakt, soms zelfs meermalen, en altijd hebben we met bijzonder veel plezier weer nieuwe kennis opgedaan, oude bekenden weergezien en nieuwe mensen mogen ontmoeten. Wie besluit om een of meer van deze routes te gaan verkennen (of een zelfgekozen combinatie daaruit), wensen we van harte hetzelfde toe. En onze eigen ontdekkingsreis in de wondere wereld van whisky? Die is wat ons betreft nog lang niet ten einde!

See you on the Whisky Road,

A handwritten signature in cursive script. The first name is 'Hans' and the second is 'Beclay', separated by an ampersand '&'. The signature is written in dark ink on a light background.

The Whisky Couple

HADRIAN'S WALL GALLOWAY & DUMFRIES THE SOUTH BORDERS

Lengte vanaf Newcastle ongeveer 740 kilometer

Netto rijtijd auto ca. 11-16 uur

(exclusief overtocht Nederland - Noord-Engeland vice versa)

Historie

De geschiedenis van Newcastle, het vertrekpunt van deze reis, gaat terug tot ongeveer het jaar 120 n.Chr. Het gebied was destijds onderdeel van het Romeinse Keizerrijk. De Romeinen bouwden hier in die periode de eerste brug over de rivier de Tyne, die dwars door Newcastle stroomt. De brug werd Pons Aelius genoemd, naar de familienaam van keizer Hadrianus, die verantwoordelijk is geweest voor de aanleg van Hadrian's Wall. Met de bouw daarvan werd in 122 n.Chr begonnen en zes jaar later was de muur gereed. Deze immense verdedigingswerken begonnen net buiten Newcastle, bij het huidige Wallsend waar het Romeinse fort Segedunum staat.

De Muur van Hadrianus liep van de Noordzee tot aan de Ierse Zee en was de meest noordelijke grens van het Romeinse Keizerrijk. Een formidabel bouwwerk dat om de 8 kilometer voorzien werd van een fort. Vandaag de dag zijn er nog aanzienlijke delen van de muur te bezichtigen en er loopt een wandelpad langs van bijna 120 kilometer. In 1987 werd de muur officieel een UNESCO World Heritage Site.

Of de muur nu gebouwd was om de Engelsen binnen of de Schotten buiten te houden, is nog steeds voer voor discussie. Het is in ieder geval niet de grens tussen Engeland en Schotland. Weliswaar ligt Hadrian's Wall maar 1 kilometer van Schotland in het westen, maar in het oosten is de afstand naar Schotland meer dan 100 kilometer.

Hadrianus' opvolger Antoninus Pius wilde het Romeinse Rijk nog verder naar het noorden uitbreiden en kwam uiteindelijk onder Edinburgh uit, waar hij zijn eigen

muur opbouwde die tot het westen bij Glasgow zou reiken. Deze Antonine Wall werd opgetrokken tussen 142 en 154 n.Chr, hoofdzakelijk gemaakt uit aarde en hout. In 162 n.Chr trokken de Romeinen zich weer terug achter Hadrian's Wall en dat betekende het einde van Antoninus' expansiedrang. Ruim vijftig jaar later probeerde keizer Septimius Severus de aarden muur weer in te nemen. Hij slaagde daar maar half in en keerde enkele jaren later de muur, die ook wel de Severan Wall wordt genoemd, de rug toe. Deze muur is grotendeels verdwenen, in tegenstelling tot Hadrian's Wall.

In het gebied waar Hadrian's Wall werd gebouwd, woonden destijds verschillende stammen, waarvan de Votadini in het oosten en de Novantae in het westen de belangrijkste waren. Ze hadden een voorkeur voor het aanbrengen van tatoeages over hun hele lichaam. De Romeinen noemden hen daarom Picti (geverfden), waarvan het woord Picten is afgeleid, dat een verzamelwoord werd voor een groot deel van de toenmalige bewoners van Schotland.

De resten van Hadrian's Wall eindigen ten noordoosten van Carlisle. De reisroute gaat hier noordwestwaarts en in Gretna Green wordt de grens met Schotland overgestoken. Tot 1754 was het een nietszeggend dorpje. Dat veranderde doordat in dat jaar een nieuwe wet in Engeland van kracht werd, de Lord Hardwicke's Marriage Act. Die hield in dat jongeren ten minste 21 jaar moesten zijn voordat ze konden trouwen zonder toestemming van hun ouders. De Schotten dachten daar heel anders over en wensten hun eeuwenoude huwelijkstradities niet te zien verdwijnen. De Schotse wet stond toe dat iedereen die de leeftijd van 15 jaar had bereikt mocht trouwen, tenzij de familieband tussen de toekomstige echtelieden te hecht was (neef en nicht bijvoorbeeld). De ceremonie stelde niet zoveel voor en was rechttoe rechtaan, zoals het karakter van de Schot. Er kon overal getrouwd worden en er hoefden geen getuigen bij te zijn. De volgende 'ceremonie' was al voldoende:

'Heb je de vereiste leeftijd om te trouwen?' – Ja.

'Ben je vrij om te trouwen?' – Ja.

'Dan ben je nu getrouwd.' – Oké.

Omdat Gretna Green zo dicht bij Engeland ligt, werd het al snel een plek waar jonge Engelse stelletjes die in hun eigen land niet mochten trouwen, de grens overstaken om daar in het huwelijk te treden. De ceremonie vond plaats in de lokale smederij waar de smid door middel van een hamerslag op het aambeeld het huwelijk bezegelde. Hij verdiende daarmee de bijnaam 'anvil priest'. In die tijd werd de smid als een van de notabelen van het stadje beschouwd. Tegenwoordig is Gretna Green nog

steeds geliefd als trouwplek en jaarlijks komen duizenden stelletjes van overal ter wereld naar de Blacksmith's Forge om hun huwelijk in een romantisch-historische setting te laten voltrekken. Waar een wet van een Engelse 18de-eeuwse Lord al niet toe heeft geleid.

Gretna Green ligt aan de oostzijde van het deel van Schotland dat Dumfries and Galloway wordt genoemd. Dit gebied wordt vaak over het hoofd gezien door Schotlandgangers, en dat is onterecht. Het heeft zijn eigen charme en historie. De stad Dumfries werd voor het eerst ten tijde van de Romeinse bezetting genoemd. Stille getuigen daarvan zijn de vele munten, wapens, relieken, militaire verdedigingswerken en Romeinse wegen die ontdekt zijn. Ook zijn er nog resten te vinden van oude tempels die door de druïden werden gebruikt. Tussen Gretna Green en Dumfries ligt het dorpje Annan, waar in 2014 een prachtige kleine distilleerderij werd gebouwd op de plek van een veel oudere brouwerij/stokerij.

Etymologisch kan Dumfries opgesplitst worden in Dum (heuvel) en Fries (Friars'). Nadat de Romeinen vertrokken waren, werd het gebied bevolkt door allerlei stammen waaronder de Picten, de Angelsaksen en de Schotten, wier naam is afgeleid van de Ierse Scoti-stam die ooit de Ierse Zee overstak om te roven en te plunderen in dit deel van de wereld. Zelfs de Noren, in de Vikingtijd, hebben er huisgehouden. In 1186 ontving Dumfries de titel 'royal burgh' van William the Lion en zou zich daarna al snel tot een belangrijke regionale markt- en havenstad ontwikkelen.

Er zijn hier ook belangrijke veldslagen gevoerd, onder andere door William 'Braveheart' Wallace. De latere Schotse koning Robert the Bruce zou in Greyfriars Kirk zijn rivaal John Comyn hebben doodgestoken. Hij werd vervolgens geëxcommuniceerd – niet vanwege de moord maar vanwege het feit dat hij zijn daad in een kerk had verricht.

In het midden van de 17de eeuw werd een tiental vrouwen door de Dumfries Kirk Session beschuldigd van hekserij en veroordeeld tot de brandstapel. De gruwelijke executie vond plaats op 13 april 1659 tussen twee en vier 's middags. *Those were the days.*

In 1745 had Bonnie Prince Charlie, de roemruchte troonpretendent van de Jakobieten (zie hoofdstuk 6, Culloden), hier zijn hoofdkwartier, maar hij verliet de stad al na drie dagen, nadat hij geruchten had gehoord dat de Duke of Cumberland met een groot leger op weg was naar Dumfries.

Galloway en Dumfries

Robert Burns, de Bard of Scotland, verhuisde in 1788 naar Dumfriesshire en zou van 1791 tot zijn vroegtijdige dood op 21 juli 1797 in de stad zelf wonen. Bij de Greyfriars Church staat een standbeeld ter ere van de Bard. Dumfries is ook de stad waar de eerste stoomboot gebouwd en getest werd, door uitvinder William Symington.

De volgende historische stad langs de route is Kirkcudbright (spreek uit: koe-koe-brie), waarvan de naam is afgeleid van 'Kirk of St Cuthbert'. Rond het jaar 1000 werd hier een klooster gesticht. De ligging was gunstig, een beschutte baai die het stadje van de Ierse Zee afschermd. In de volgende twee eeuwen kwamen daar een nonnenklooster van de cisterciënzerinnen, een augustijner abdij, een franciscaner klooster en een stenen kasteel bij. De stad groeide uit tot een belangrijk handelscentrum voor de export van Schots textiel naar onder andere Spanje. In 1507 ging het mis, toen piraten van het eiland Man het kasteel en een groot deel van het stadje vernielden. Ruim twintig jaar later was 'Koekoebrie' opgekrabbeld en rond 1540 werd een stadsmuur gebouwd. In de 17de en 18de eeuw ging het weer de verkeerde kant op, wat schrijver Daniel Defoe in 1726 tot de volgende woorden verleidde: 'Een prettige locatie, hoewel er niets prettigs is te zien. Er is een haven zonder boten en zonder handel, de visserij heeft geen netten en de mensen hebben niets omhanden.'

In de 19de eeuw herstelde de stad zich, mede door de komst van de spoorweg in 1864. Er werd veel nieuw gebouwd en hersteld. Door de unieke lichtval voelden tal van artiesten zich aangetrokken tot het stadje, en het is nog steeds geliefd bij schilders en schrijvers. Een van de auteurs die zich hier liet inspireren voor haar moordmysterie was Dorothy Sayers, de geestelijk ouder van de adellijke speurneus Sir Peter.

Galloway Forest

Van Kirkcudbright gaat de reis verder langs de kust om bij Newton Stewart naar het zuiden af te buigen richting Wigtown, Schotlands nationale boekenhoofdstad, waar tevens de meest zuidelijke distilleerderij van Schotland staat: Bladnoch. Het gebied is al heel lang bewoond, getuige een stenen cirkel die rond 2000 v.Chr. is opgericht. Veel meer is er niet bekend uit die periode. Pas in 1341 wordt de stad belangrijker doordat koning David II Wigtown tot royal burgh verheft. Er heeft ooit een kasteel gestaan aan het eind van de 13de eeuw, maar daar is niets meer van over en geschiedkundig is er vrijwel niets over bekend. Opgravingen in de 19de eeuw hebben aangetoond dat het om een echt kasteel ging. Net zoals Kirkcudbright beschikt Wigtown over een natuurlijke haven en beide stadjes waren ooit geduchte rivalen in de strijd om handel en transport. Een monument voor de 'Wigtown Martyrs' is een stille getuige van de heksenjacht in de 17de eeuw. Een oude vrouw en een jong meisje werden beschuldigd

De Bladnoch rivier

van hekserij en veroordeeld tot verdrinking in de Bladnoch, een getijderivier in Wigtown. In de 18de en 19de eeuw hobbelde het stadje rustig voort. Er werd veel gebouwd en geen enkel huis leek op het andere. Het huidige straatbeeld illustreert dat nog steeds. Tussen 1941 en 1948 had de Royal Air Force hier een basis. Het vliegveld is nog steeds in gebruik, maar is alleen geschikt voor kleinere burgervliegtuigen.

In de tweede helft van de 20ste eeuw kwamen er langzamerhand steeds meer boekwinkels in de stad, gehuisvest in de vele pittoreske pandjes. In 1998 werd Wigtown officieel uitgeroepen tot 'Scotland's National Book Town'. Naar een voorzichtige schatting: meer dan 250.000 boeken te koop, zowel nieuw als tweedehands. Het is een mekka voor boekenliefhebbers geworden en sinds 1999 wordt elk jaar een groot festival gehouden dat bezoekers van overal ter wereld trekt.

Naar het westen liggen de Rhinns of Galloway, een schiereiland in de vorm van een hamer. The Mull of Galloway is het meest zuidelijke puntje van Schotland. Tijdens de terugreis door het Galloway Forest naar het oosten, passeer je de stadjes Moffat, Etrick en Hawick, waar de Borders Distillery staat. Moffat begon zich van een dorpje te ontwikkelen tot een populaire bestemming als kuuroord vanaf het midden van de 16de eeuw. De zoute, zwavelhoudende bronnen werden beschouwd als geneeskrachtig, speciaal voor mensen met huidaandoeningen, reuma, spit en maagklachten. Robert Burns was in de 18de eeuw een van de graag geziene gasten. In het victoriaanse tijdperk van midden tot laat 19de eeuw groeide Moffat uit tot een flinke stad waar in 1878 het Hydropathic Hotel werd geopend, dat heel geliefd was, maar helaas in 1921 door brand werd verwoest en niet is herbouwd. De bronnen zijn nog steeds te bezichtigen.

Het plaatsje Etrick is vooral bekend vanwege de 18de-eeuwse schrijver en dichter James Hogg, bijgenaamd 'The Etrick Shepherd'. Volgens de overlevering schreef hij ooit over Glenlivet het volgende:

'If a body could find oot the exac' proportion and quantity that ought to be drunk every day and keep to that, I verily trow that he might leeve for ever, without dying at a' and that doctors and kirkyards would go oot o' fashion.'